

Lappi-sopimus 2022–2025 LUONNOS

LAPIN LIITTO

Tiivistelmä kommenteille
toukokuussa 2021

Mikä on Lappi-sopimus?

”Lappi-sopimus määrittää
tahtotilan ja toimenpiteet
Lapin maakunnan
kehittämiseen.”

LAPIN LIITTO

Valokuva: Lapin materiaalipankki | Simo Vilhunen

Taustaa: Lappi-sopimus on maakunnan kehittämisstrategia

- Maakuntaohjelma (4 vuotta) ja maakuntasuunnitelma (pitkä tähtäin) ovat maakuntien kehittämisen lakisääteisiä asiakirjoja

→ **Lapissa nämä asiakirjat ovat yhdistetty Lappi-sopimukseksi**

- Lappi-sopimus on kehittämisstrategia, joka esittää kokonaiskuvan strategisesta kehittämisestä ja rahoituksen suuntaamisesta maakunnassa, sekä pitkän tähtäimen tulevaisuuskuvat
- Lappi-sopimus laaditaan laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kesken
- Osallistamismenetelminä ovat mm. työpajatyöskentely, lausuntokierrokset ja verkostojen hyödyntäminen
- Saamelaiskulttuuriosio laaditaan yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa
- Lappi-sopimuksen hyväksyy Lapin liiton valtuusto syyskokouksessaan 2021

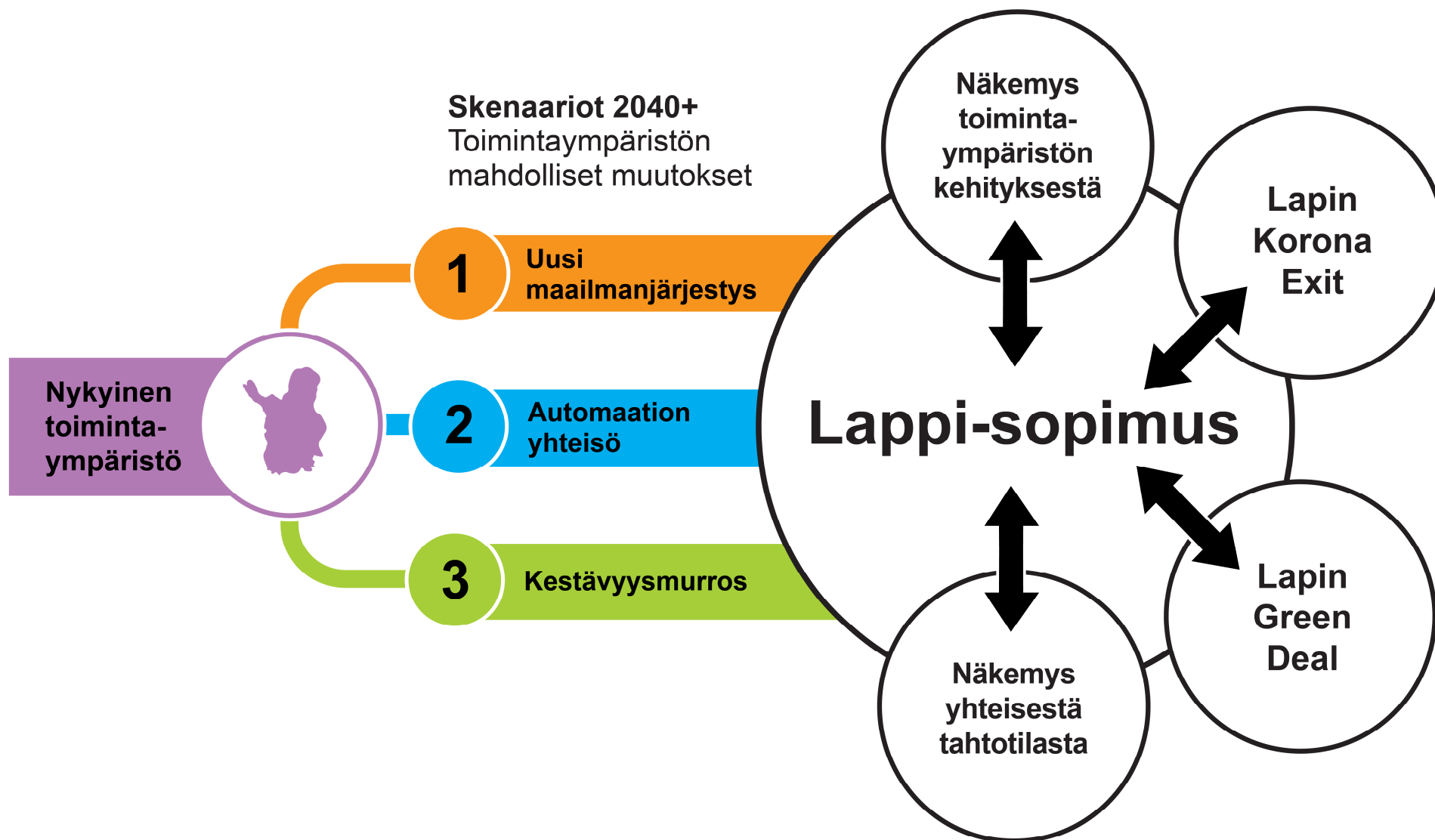
LAPIN LIITTO

Tausta-aineistot ja läpileikkaavat teemat

Valokuva: Lapin materiaalipankki | Lumo Image

LAPIN LIITTO

Lapin arktinen osaaminen esille:

Älykkään erikoistumisen kautta lisää kansainvälistä kilpailukykyä

Lapissa toteutetaan **älykkään erikoistumisen strategiaa**, jossa on määritelty joukko kehittämisen painopisteitä vastaamaan Lapin vahvuuksia sekä sosiaalisia ja taloudellisia haasteita. Tarkoituksena on kanavoida julkiset investoinnit juuri näille painopistealoille.

Älykästä erikoistumista tarvitaan, jotta nykyisiä kasvumahdollisuuksia voitaisiin hyödyntää mahdollisimman hyvin Lapin talouden rakenteellisessa muutoksessa.

Lapin älykkään erikoistumisen tärkeimpänä periaatteena on **arktisten luonnonvarojen sekä olosuhteiden kestävä hyödyntäminen**. Strategia priorisoi ne toimialat, joissa Lapilla on vahvaa kansainvälistä osaamista ja kasvupotentiaalia; kestävä matkailu, kiertotalous, jalostusarvon kasvattaminen ja uudet nousevat alat.

Lisäksi halutaan panostaa osaamiseen ja innovaatioiden syntyyn sekä alueellisen ekosysteemin rakentamiseen ja sen toimintaan. Arctic Smartness -klusteritoiminnalla pyritään löytämään läpileikkaavia ja toimialarajat ylittäviä arktisia liiketoimintamahdollisuuksia.

Lappi-sopimuksen läpileikkaavat teemat:

Yhdenvertaisuus ja
osallisuus

Kansainvälisyys

Arktisuus

Veto- ja pitovoima

Vihreä siirtymä

Green Deal

Turvallisuus

Digitalisaatio

LAPIN LIITTO

Läpileikkaavat teemat huomioidaan koko Lappi-sopimuksen sisällöissä

- **Kansainvälisyys ja arktisuus:** Arktisten olosuhteiden erikoisosaamista yhteistyössä rajanaapureiden ja muiden kansainvälisten kumppanien kanssa
- **Vihreä siirtymä/Green Deal:** Kestäviä, elinvoimaa lisääviä ratkaisuja ilmasto- ja ympäristöhaasteisiin
- **Veto- ja pitovoima:** Elinvoimaa ja houkuttelevuutta mielenkiintoisen tekemisen ja hyvän ympäristön kautta
- **Turvallisuus:** Sujuvaa ja turvallista arkea
- **Yhdenvertaisuus ja osallisuus:** Yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen elämän sekä osallistumismahdollisuuksien turvaaminen
- **Digitalisaatio:** (lappilainen) Digi-infra arjen ja innovaatioiden mahdollistajana

LAPIN LIITTO

Maakuntasuunnitelma ja tulevaisuuskuvat

Valokuva: Lapin materiaalipankki | Lumo Image

LAPIN LIITTO

Tulevaisuuskuvat maakuntasuunnitelman pohjana, viitoittamassa tietä visioon

- Skenaariotyössä on rakennettu kolme vaihtoehtoista Lapin ulkoisen toimintaympäristön tulevaisuuden kuvaa 2040-luvulle asti.
- Skenaarioiden avulla voidaan ennakoida tulevan toimintaympäristön kehitystä ja analysoida vaihtoehtoisten tulevaisuuksien vaikutusta.
 - Skenaariot toimivat työkaluna koko Lapin kehittämisessä ja pitkän tähtäimen kilpailukyvyn turvaamisessa, että edunvalvonnan ja yksittäisten toimijoiden päätöksenteon tukena.

SKENAARIOTIIVISTELMÄT

LAPIN TULEVAISUUSKUVAT 2040-LUVULLA

”Uusi maailmanjärjestys”

Suomella on takanaan vaikea lama, josta on toivuttu **loivaan kasvuun**.

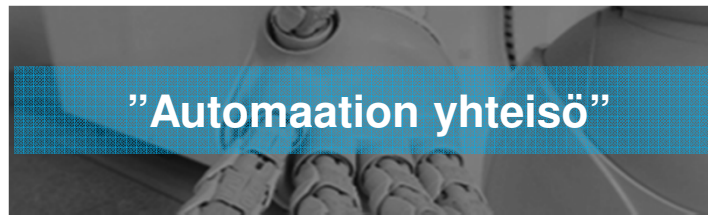
Kansainvälinen yhteistyötä leimaa blokkiutumisen ja Kiinan vaikutusvallan merkittävä kasvu. EU:n rivit rakoilevat ja unionista on eronnut jäsenmaita. Pakolaisuus lisääntyy konfliktien ja sääolojen muutoksen johdosta.

Aasian vahva rooli näkyy myös matkailussa ja **kiinalaista pääomaa virtaa Eurooppaan**.

Blokkiutumiskehityksen ja kauppasotien myötä **teollista tuotantoa palaa Suomeen**, joskin hiilineutraalisuus tavoitteista tinkien. Suomi ei saavuta vuoden 2035 tavoitetta. Kilpailu luonnonvaroista kiihtyy ja Lappi näyttäytyy houkuttelevana resurssiaittana.

Suomi sähköistyy vahvasti kasvukeskusten vetämänä, haja-asutusalueiden panostaessa latausinfrastruktuuriin.

Työmarkkinoilla ei tapahdu merkittäviä uudistuksia ja **perinteisten työsuhteiden rooli säilyy** merkittävänä. Vaikean taloustilanteen vuoksi **sosiaaliturvaa on leikattu voimakkaasti**.

”Automaation yhteisö”

Tekoäly ohjaa päätöksentekoa ja ihmiset identifioituvat teknologioihin valtioiden sijaan. Kansainvälisten IT-jättien valta kansainvälisessä sopimisessa kasvaa.

Ilmastonmuutoksesta nähdään selkeitä merkkejä ja arktisen alueen sulaminen kiihtyy. Sääolot ovat muuttuneet ailahteleviksi ja ääri-ilmiöt ovat yleistyneet.

Suomen talous on lähtenyt vaimeaan

kasvuun, mutta huoltosuhteen heikkeneminen kuormittaa valtion taloutta. Sosiaaliturvajärjestelmä pohjautuu vastikkeettomiin universaaleihin etuuksiin ja perustulo otetaan käyttöön.

Teknologisen kehityksen myötä työnteon paikkasidonnaisuus vähenee. Työvoimaa haetaan globaaleilta, digitaalisilta työmarkkinoilta. Suomalaisen vientiteollisuuden lippulaivoina toimivat **teknologiateollisuus ja raskaan teollisuuden vahva automatisaatioasteen nousu**.

Teknologisen kehityksen myötä **hajautetun tuotannon rooli energiantuotannossa kasvaa**. (ml. pienydinvoima).

”Kestävyysmurros”

Kansainvälinen yhteistyö, jonka keskiössä on globaalien kriisien torjunta, kukoistaa. Euroopan unioni löytää yhteisen sävelen ja integraatio jäsenmaiden välillä syvenee.

Suomen talous on onnistunut uudistumaan kriisin jälkeen. Uusia menestystarinoita on syntynyt ja osaajia pystytään houkuttelemaan.

Suomi on saavuttanut hiilineutraaliuustavoitteensa ja onkin yksi EU:n mallioppilaista. Suomessa kulutusta ohjaa verotus ja tuotantoa energiatehokkuus, uusiutuvat materiaalit sekä kiertotalousajattelu.

Elinikäinen oppiminen toteutuu ja ihmiset kouluttautuvat joustavasti useisiin erilaisiin tehtäviin. Osaamista haetaan jatkuvasti lisää. **Ihmisillä on useita työsuhteita ja tulonlähteitä samaan aikaan.** Hyvinvointipalveluiden ja vakuutusten hankkiminen on pitkälti yksilön harteilla ja julkisten palvelujen tarjonta on supistunut huomattavasti.

Skenaarioista riippumattomat välttämättömät toimenpiteet

Skenaarioiden pohjalta on pyritty löytämään myös välttämättömiä toimenpiteitä, joita Lapin toimijoiden tulee tehdä riippumatta siitä, mikä skenaario tulevaisuudessa toteutuu:

Kansainvälisyyden entistä vahvempi hyödyntäminen

Monikulttuuriset mahdollisuudet

Arktisen osaamisen tuotteistaminen

Haastavat olosuhteet vientituotteeksi

Veto- ja pitovoimatekijät

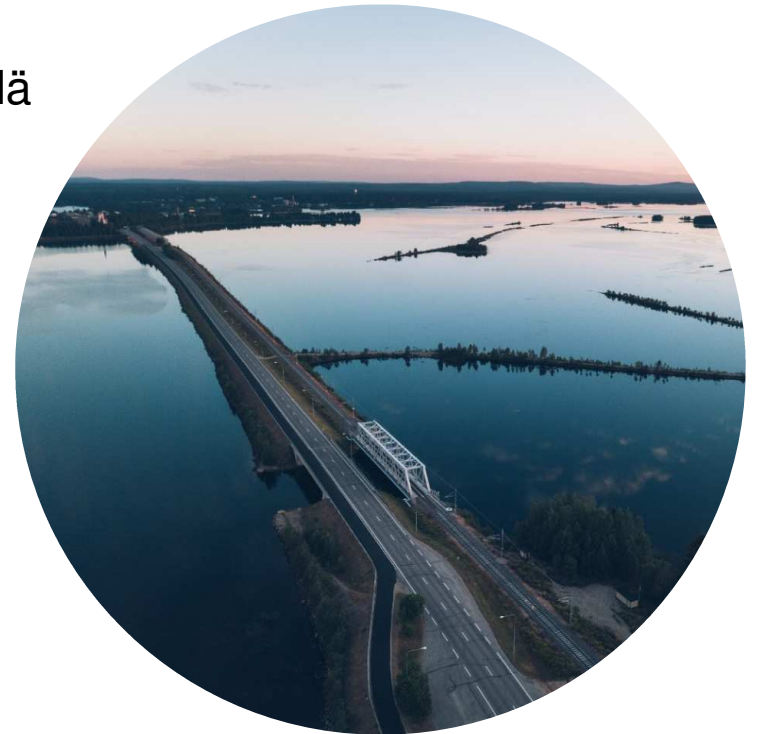
Hyvää lappilaista elämää

Kestävyydestä kilpailuetua

Kohti hiilineutraalia Lappia

Digitaalinen saavutettavuus

Tasa-arvoinen digiloikka

Valokuva: Lapin materiaalipankki | Eeva Mäkinen

Esitykset Lappi-sopimuksen visioksi

LAPIN LIITTO

Esityksiä Lappi-sopimuksen visioksi vuoteen 2025

Esitettyjä vaihtoehtoja:

1. Lappi on arktinen, avoin ja älykäs. Me teemme maailman puhtaimmassa maakunnassa kestävästi menestystä. #RakkaudestaLappiin (Nykyinen visio)
2. Lappi on arktinen edelläkävijä, kansainvälinen ja älykäs. Teemme maailman puhtaimmassa maakunnassa kestävää hyvinvointia ja menestystä. #RakkaudestaLappiin
3. Lappi on...?

Aluerakennekartta 2040+

Aluerakennevisio 2040+ (Dia 17)
ilmaisee lappilaisen tahtotilan
tulevaisuudesta. Aluerakenteen
runkona toimivat visiossa
kehittämisyöhykkeet ja -käytävät sekä
keskushierarkia, kuten maakunta- ja
aluekeskukset sekä keskustaajamat.

LAPIN LIITTO

Aluerakennnevisio 2040+

- **Erilaiset keskukset aluerakenteen runkona**

- Kaksi maakuntakeskusta Kemi-Tornio ja Rovaniemi
- Aluekeskukset Kittilä, Sodankylä, Kemijärvi ja Ivalo
- Muiden kuntien keskustaajamat
- Matkailukeskukset toimivat keskusverkostoa täydentävinä palvelukeskittyminä

- **Kehittämiskäytävät yhdistävät Lapin keskuksia toisiinsa ja naapurimaihin**

- Valtakunnalliset kehittämiskäytävät (Länsi-Lapin, Jäämeren ja Murmanskin)
- Maakunnalliset kehittämiskäytävät

LAPIN LIITTO

Kehittämisyöhykkeet elinkeinojen kehittymisen tukena

- Perämeren kaaren teollisuus- ja energiavyöhyke
 - Merten moottoritie
 - Matkailu- ja palvelu-alueet
 - Mineraalivyöhykkeet ja kaivokset
 - Merituulivoima
 - Arktinen testaus
- **Lapissa säästetään koskematonta luontoa tuleville sukupolville**
 - Natura-alueiden verkosto
 - Ekologinen yhteys

Verrattuna edelliseen Lappi-sopimuksen karttaan:

-

LAPIN TULEVAISUUSKUVA 2040+ ALUERAKENNE SEKÄ KEHITTÄMISVYÖHYKKEET JA -KÄYTÄVÄT

Varikoodit

Maakuntakeskus	Valtakunnallinen kehittämiskäytävä	Teollisuus- ja energiavyöhyke	Uudet radat	Kaivosalue
Taajama-	Maakunnallinen kehittämiskäytävä	Mineraalivyöhyke	Radan yhteystarpeet	Merituuli-
toiminnot	Matkailu- ja palvelu-	Muu tieverkko	Satama	voima
Aluekeskus	Ekologinen	Rautatie	Lentoasema	testaus
Teollisuus				
Keskustaajama				
Matkailu				
Matkailukeskus				
Natura 2000-alueet (yli 100 ha)				

Strategiset painopisteet

LAPIN LIITTO

Alustavia sisältöjä: strategiset painopisteet

- Arktinen talous kasvaa kestävästi uudistumalla
- Väestökehityksen ja työvoiman riittävyyden haasteet hallintaan
- Osaamisen kehittäminen vastaamaan toimintaympäristön nopeita muutoksia
- Elinympäristön laatu, hyvinvointi ja peruspalvelut hyvän elämän osatekijöinä
- Ilmastonmuutoksen huomioon ottaminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- Hyvä saavutettavuus kilpailukyvyn ja kasvun mahdollistajana
- Saamelaiskulttuuriosio

LAPIN LIITTO

Arktinen talous kasvaa kestävästi uudistumalla

Strategisia tavoitteita ja toimenpiteitä:

- Toimialojen vihreän siirtymän ja digitaalisuuden edistäminen (ns. kaksoissiirtymä)
- Uusiutuvan energian käytön, energiatehokkuuden ja kiertotalouden edistäminen
- Kestävyyšnäkökulman korostaminen arktisessa taloudessa
- Älykkään erikoistumisen toimintamallin klusterityön kehittäminen
- Arktisena osaajana erikoistuminen (esim. kylmä- ja talviteknologia ym.)
- Kansainvälisyys ja rajat ylittävä yhteistyö kaikilla toimialoilla, ml. arktinen yhteistyö ja lähimarkkinoiden parempi hyödyntäminen
- Toimialojen jalostusasteen nosto, tuotekehitys- ja palveluinnovaatioiden tukeminen
- Elintarvike- ja luonnonvara-alan omavaraisuusasteen nostaminen
- Investointien ja innovaatioiden edistäminen sekä digitalisaation hyödyntäminen uuden liiketoiminnan synnyttämisessä
- Taloudellisen toimintaympäristön muutosten ennakointi
- Toimialarajat ylittävän yhteistyön lisääminen ulottuen innovaatioista työntekijäpooleihin
- Yritysystävällinen toimintaympäristö ja yrittäjyyden tukeminen
- Paikallistalouden huomioiminen julkisissa hankinnoissa
- Lapin sosiaalisesti kestävä talouden mallin kehittäminen

LAPIN LIITTO

Väestökehityksen ja työvoiman riittävyyden haasteet hallintaan

Strategisia tavoitteita ja toimenpiteitä:

- Työvoiman riittävyyden turvaaminen aluekehitystoimenpiteillä Norjan mallin mukaisesti (verohelpotukset, opintolainat yms.)
- Osaavan työvoiman houkuttelu ja koulutus- ja työperäisen maahanmuuton edistäminen
- Työnantajien valmiuksien parantaminen, jotta he pystyvät paremmin vastaanottamaan ulkomaista työvoimaa
- Työn murros ja sen hyödyntäminen: Etätönn tekemisen edellytysten parantaminen ja työn hybridimallien kehittäminen
- Väestön parempi integroiminen työelämää erityisesti uran alussa
- Rajat ylittävät työssäkäyntialueet
- Lapin veto- ja pitovoiman kehittäminen
- Älykkäät julkiset hankinnat paikallisen tuotannon tukena

LAPIN LIITTO

Osaamisen kehittäminen vastaamaan toimintaympäristön nopeita muutoksia

Strategisia tavoitteita ja toimenpiteitä:

- TKI-toiminnan kiihdyttäminen ja erikoistuminen Lapin erityisosaamiset tunnistaen ja niitä hyödyntäen
- Koulutustarpeen ennakointi ja sen pohjalta tapahtuva koulutuspaikkojen suunnittelu koulutuksen järjestäjien ja aluekehittäjien yhteistyönä
- Jatkuvan oppimisen strategian 2021-2025 toteuttaminen: määrittelee osaamisen kehittämisen ympäristöt ja pedagogiikan; työelämäyhteistyön ennakkoinnin sekä osaamisen kehittämisen polut
- Älykkään erikoistumisen strategian toteuttaminen
- Koulutus- ja työperäisen maahanmuuton edistäminen joustavilla ratkaisuilla (koulu-, etä- ja työssäoppiminen) ja digitaalisuutta hyödyntämällä
- Kansainvälisten opiskelijoiden houkuttelu ja työelämään kiinnittäminen
- Koulutuksen kehittäminen yritysmaailman tarpeita paremmin vastaavaksi
- Alueen ”työvoimareservien” täsmäkouluttaminen
- Arktisen osaamiskeskittymän rakentaminen ja arktinen yhteistyö (esim. Arctic 5 yliopistot)
- Digitaalisaation ja uusien teknologioiden käyttöönotto ja hyödyntäminen

LAPIN LIITTO

Elinympäristön laatu, hyvinvointi ja peruspalvelut hyvän elämän osatekijöinä

Strategisia tavoitteita ja toimenpiteitä:

- Elinympäristön laadun arvostaminen lappilaisten hyvän elämän lähteenä
- Lapin Green Deal tiekartan toimenpiteiden edistäminen
- Hyvinvointipalvelujen saatavuuden turvaaminen koko Lapissa
- Sosiaali- ja terveystietopalvelujen digitalisointi ja palveluiden hybridimallien kehittäminen
- Monialaisen työn ja osaamisen vahvistaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa
- Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyön tiivistäminen
- Sosiaalisesti kestävä talouden mallin kehittäminen Lapin tarpeita vastaavasti
- Lapin veto- ja pitovoiman kehittäminen

LAPIN LIITTO

Ilmastonmuutoksen huomioon ottaminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Strategisia tavoitteita ja toimenpiteitä:

- Lapin Green Deal tiekartan toimenpiteiden edistäminen (Lappi tavoittelee hiilineutraaliutta ym.)
- Ilmastonmuutoksen hillintä
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen
- Luonnon itseisarvon huomioiminen
- Luontopohjaiset ratkaisut

LAPIN LIITTO

Hyvä saavutettavuus kilpailukyvyn ja kasvun mahdollistajana

Strategisia tavoitteita ja toimenpiteitä:

- Toteutetaan Lapin liikennejärjestelmäsuunnitelmaa 2040
- Kansainvälisen ja maan sisäisen saavutettavuuden kehittyminen tukee Lapin kilpailukykyä
- Lapista kehittyy logistiikan arktinen solmupiste
- Kehitetään edellytyksiä siirtyä vähähiiliseen ja kestävään liikenteeseen tavoitteena hiilineutraali liikennejärjestelmä v. 2045
- Turvataan hyvät ja kasvun mahdollistavat lentoliikenneyhteydet ja lentoasemainfrastruktuuri
- Varmistetaan kattavat ja toimivat tietoliikenneyhteydet koko Lappiin

LAPIN LIITTO

Lapissa maakuntaohjelmaan sisältyy saamelaiskulttuuria koskeva osa

- Toteutetaan Saamelaiskäräjälain 9§ mukaisella neuvottelumenettelyllä
- Saamelaiskäräjät toimittavat materiaalin
- Erillinen työpaja aiheeseen liittyen toukokuussa 2021

LAPIN LIITTO

Valokuva: Lapin materiaalipankki | Eeva Mäkinen

LAPPI-SOPIMUS | LUONNOS

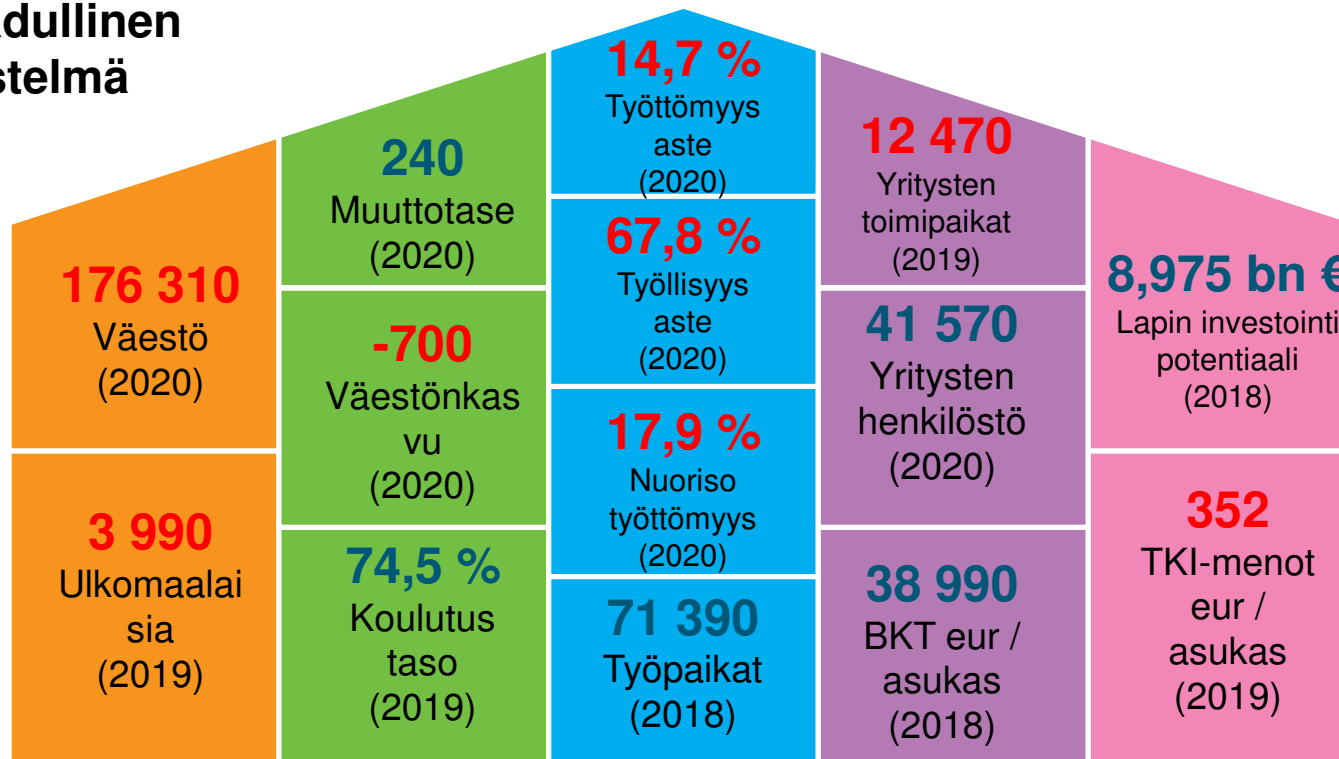
Seuranta ja mittarit

LAPIN LIITTO

Tavoitteiden toteutumista seurataan useilla indikaattoreilla

+ tarvitaan laadullinen seurantajärjestelmä

Kevät 2021

Kiitos!

Lisätietoja:
strategiapäällikkö Satu Luiro
satu.luiro@lapinliitto.fi
p. 0400 124 029

LAPIN LIITTO

29